

**GODIŠNJI
IZVJEŠTAJ 2008**

O Centru za monitoring

Vladavina prava

Monitoring finansiranja političkih partija

Monitoring suđenja

Dobra uprava

Edukacija javnih funkcionera o konfliktu interesa

Korupcija u obrazovanju

Civilno društvo

Transparentnost rada nevladinih organizacija

Evroatlanske integracije

Istraživanje javnog mnjenja o NATO savezu

Izbori

Građansko nadgledanje predsjedničkih i lokalnih izbora u Tivtu i Herceg Novom

Zastupljenost manjina u izbornom procesu

Publikacija

Zastupljenost manjina u izbornom procesu

Finansijski izvještaj za 2008.

Centar za monitoring je nevladina organizacija osnovana maja 2000. godine, čiji je glavni cilj da obezbijedi infrastrukturnu i ekspertsku podršku za kontinuirano nadgledanje cjelokupnog procesa tranzicije u Crnoj Gori. Jedan od glavnih razloga dosadašnjeg CEMI-jevog uspjeha je otvorenost za svakog građanina koji izrazi želju da učestvuje u aktivnostima naše organizacije. Činjenica koja ovo najbolje oslikava je broj od preko 3.000 punoljetnih volontera koji su na različite načine bili uključeni u rad CEMI-ja. Drugim riječima, skoro 0,7 odsto od ukupnog broja građana sa pravom glasa je ustvari članstvo organizacije, što najbolje pokazuje koliko je važna uloga CEMI-ja u demokratskom razvoju Crne Gore.

Vizija CEMI-ja je Crna Gora zemlja slobode, blagostanja, vladavine prava i mogućnosti.

Misija CEMI-ja je promovisanje i zastupanje vrijednosti otvorenog društva i vladavine prava u Crnoj Gori.

Ciljevi:

- monitoring izbornog procesa
- reforme zakonodavstva u Crnoj Gori
- nadgledanje poštovanja političkih prava i sloboda u Crnoj Gori
- nadgledanje poštovanja i implementiranja Zakona i Ustava Crne Gore
- nadgledanje procesa tranzicije
- zaštita ljudskih prava i sloboda, kao i promocija vrijednosti i ideja građanskog društva.

Članovi Upravnog odbora:

Zlatko Vujović
Vladan Radunović
Ivana Vojvodić
Radmila Piletić
Pavle Gegaj

Donatori

Međunarodni centar "Ulof Palme", Štokholm
Fondacija Institut za otvoreno društvo FOSI, Podgorica
Norveška narodna pomoć - NPA
NED - Nacionalna zadužbina za demokratiju
Švedski Helsinški komitet za ljudska prava
Balkan Trust for Democracy
Ambasada SR Njemačke
Konzulat Sjedinjenih Američkih Država u Podgorici
Ambasada Velike Britanije
USAID - ORT
Kanadska agencija za međunarodni razvoj - CIDA
Ambasada Kraljevine Holandije
Ambasada Švajcarske
Ambasada Finske
Delegacija Evropske komisije, Beograd
COLPI, Budimpešta
OSCE – ODIHR, Varšava
Freedom House, Beograd
Skupština Republike Crne Gore
Vlada Republike Crne Gore
USAID - OTI
Austrijska agencija za razvoj
Austrijski istraživački centar za mir i razrješenje konflikta

Partneri

CeSID, Beograd
CEDEM, Podgorica
Juventas, Podgorica
CRNVO, Podgorica
PR Resource Center - Centar za odnose sa javnošću nevladinih organizacija, Podgorica
Pravna inicijativa od javnog interesa - PILI

Izvršni direktor:

Boško Nenezić

Programski koordinator:

Branka Todorović

Dosadašnji pojedinačni projekti u okviru ovih programa:

I Izbori

- Nadgledanje izbora u od 2000. godine (više od 20 izbora, domaćih i stranih, do sada)
- Trening za trenere političkih partija

II Vladavina prava

- Monitoring finansiranja političkih partija
- Priprema modela zakona za izmjenu zakona o finansiranju političkih partija
- Izrada i ažuriranje baze podataka o finansiranju političkih partija, zaradama javnih funkcionera i javnim nabavkama
- Monitoring prava na odbranu i pretpostavke nevinosti
- Zakon o finansiranju političkih partija
- Zakon o političkim partijama
- Model zakona o centralnom biračkom spisku
- Model zakona o izboru odbornika i poslanika
- Model zakona o državnoj izbornoj komisiji

III Dobra uprava

- Edukacija javnih funkcionera o konfliktu interesa
- Priručnik o konfliktu interesa za javne funkcionere
- Trening za predstavnike NVO sektora na temu javnog zastupanja i izgradnje koalicija
- Upoznavanje građana Crne Gore sa institucijom ombudsmana
- Studija slučaja finansiranja političkih partija u Crnoj Gori
- Monitoring rada ombudsmana
- Praćenje implementacije Zakona o finansiranju političkih partija i Zakona o političkim partijama

IV Civilno društvo

- PR Resource Center – Centar za odnose sa javnošću nevladinih organizacija
- Upoznaj sistem da bi ga mijenjao
- Monitoring rada popisivača stanovništva
- Strategija kao sredstvo – povjerenje kao cilj
- Institut za građansko društvo i demokratiju

V Evropske integracije

- Upoznaj Evropsku uniju – vršnjačka edukacija i EU debatni klubovi
- Komunikaciona strategija
- Deklaracija o pristupanju EU
- Istraživanje javnog mnjenja o integracionim procesima u Crnoj Gori

Projekat

MONITORING FINANSIRANJA POLITIČKIH PARTIJA

U skladu sa dosadašnjom praksom i ciljevima programa “Finansiranje političkih partija” u toku 2008. godine realizovane su aktivnosti posvećene donošenju nove legislative i uspostavljanju transparentnog i odgovornog sistema finansiranja političkih partija i izbornih kampanja u Crnoj Gori.

Nakon što je stari Zakon o finansiranju političkih partija potpuno izmijenjen od strane poslanika, širokim konsenzusom i potpuno netransparentno, javila se potreba za donošenjem novog Zakona, koji bi bio usaglašen sa međunarodnim standardima i dobrom praksom na polju finansiranja političkih partija. S obzirom na to da je novim Ustavom Crne Gore, predlagač neke građanske inicijative izgubio pravo da direktno predlaže i brani svoju inicijativu u parlamentu, samo na osnovu potpisa građana, CEMI je kao inicijator donošenja novog Zakona o finansiranju političkih partija bio prinuđen da svoju zakonodavnu inicijativu realizuje posredstvom Vlade Crne Gore, odnosno Ministarstva finansija. Predstavnik CEMI-ja je zajedno sa predstavnicima Ministarstva finansija, a u okviru radne grupe, predložio svoj model Zakona, koji je uz neznatne izmjene usvojen od strane Vlade i predat Skupštini na razmatranje i usvajanje. Uporedo sa predlaganjem novog Zakona o finansiranju političkih partija, CEMI je u okviru iste radne grupe, predložio usvajanje Zakona o finansiranju kampanje za izbor Predsjednika Crne Gore, gradonačelnika i predsjednika opštine.

Kao rezultat CEMI-jevog višegodišnjeg ekspertskeg rada na pripremi, izradi i predlaganju legislative u oblasti finansiranja političkih partija, **novi Zakon o finansiranju političkih partija** je usvojen na posljednjem julsom zasijedanju parlamenta Crne Gore 2008. Godine.

Ovogodišnji projekat je istovremeno imao za cilj *unapređenje transparentnog i odgovornog sistema finansiranja političkih partija i izbornih kampanja*. CEMI je u okviru redovnih programskih aktivnosti u toku 2008. godine, pratio primjenu odredbi novousvojenog Zakona o finansiranju političkih partija u toku kampanje na lokalnim izborima u Kotoru. Prije održavanja izbora, CEMI je svim učesnicima izbornog procesa, političkim partijama, OIK Kotor i DIK-u prosljedio dopise u kojima ih obavještava o obavezama koje proističu iz Zakona o finansiranju političkih partija u pogledu finansiranja izborne kampanje, raspodjele budžetskih sredstava, podnošenja izvještaja itd. Nakon okončanja izbornog procesa, CEMI je na pres konferenciji obavijesti javnost Crne Gore o osnovnim zaključcima i nalazima do kojih se došlo monitoringom primjene Zakona o finansiranju političkih partija na izborima u Kotoru.

Projekat MONITORING SUĐENJA

Misija OEBS-a u Crnoj Gori je odabrala Centar za monitoring CEMI za partnersku organizaciju u realizaciji dvogodišnjeg projekta pod nazivom "Projekat praćenja suđenja". Projekat ima za cilj osnaživanje vladavine prava u Crnoj Gori i to kroz pružanje podrške aktuelnom procesu pravosudne reforme putem unapređenja standarda pravičnog suđenja i njihovog poštovanja.

Aktivnosti projekta su usmjerene na procjenu aktuelnih sudskih praksi u dijelu koji se odnosi na primjenu domaćeg krivičnog zakonodavstva i međunarodnih standarda pravičnog suđenja, davanje preporuka za poboljšanje funkcionisanja krivično-pravnog sistema i na jačanje kapaciteta civilnog sektora da prati suđenja. Radnu grupu misije OEBS-a u Crnoj Gori koja radi na sprovođenju projekta čine istaknuti pravници: Aleksa Ivanović, Nada Djurović i Bojana Ostojić.

U drugom dijelu projekta koji se odnosi na obezbjeđivanje održivosti projekta jačanjem sposobnosti civilnog sektora da prate suđenja i izvještavaju o njima, angažovani su diplomirani pravници Milorad Marković i Vlado Dedović.

Projekat

EDUKACIJA JAVNIH SLUŽBENIKA O KONFLIKTU INTERESA

Pod pokroviteljstvom fondacije Balkan Trust for Democracy, a u saradnji sa državnom Komisijom za utvrđivanje konflikta interesa, Centar za monitoring je realizovao projekat "Edukacija javnih funkcionera o konfliktu interesa". Projekat je osmišljen kao svojevrsna edukacija javnih funkcionera na temu sukoba interesa u obavljanju javnih poslova kroz organizovanje dvodnevni i jednodnevni seminara za funkcionere iz svih struktura vlasti. Projekat ima za cilj upoznavanje funkcionera sa problematikom sukoba interesa u državnim strukturama vlasti, mehanizmima prevencije i rješavanja ovog problema, kroz aktivno učešće participanata i razmjenu iskustava.

Osnovni cilj projekta je usmjeren na smanjenje nivoa korupcije u javnim servisima kroz edukaciju državnih službenika o konfliktu interesa, kao i na unapređenje pristupa informacijama o njihovim prihodima. U namjeri da realizuje glavni cilj, CEMI je osnažio implementaciju Zakona o konfliktu interesa kroz obuku državnih službenika o obavezama i dužnostima koje imaju shodno tom Zakonu.

Tokom deset mjeseci, koliko je projekat trajao, državni službenici su imali priliku da kroz niz seminara i rada u grupama, identifikuju koncept i situacije konflikta interesa, kao i načine njihovog rješavanja ili uklanjanja. Pored domaćih predavača, predstavnika Centra za monitoring i državne Komisije za utvrđivanje konflikta interesa, na seminarima su upriličena i gostujuća predavanja predstavnika državnih izbornih komisija iz regiona.

Projekat

MONITORING RADA LOKALNIH SAMOUPRAVA

Projekat “**Monitoring rada lokalnih samouprava**” je za glavni cilj imao poboljšanje komunikacije između građana i lokalnih samouprava, kao i prepoznavanje potreba građana. Projekat je u realizovan u četiri opštine: Pljevlja, Nikšić, Herceg Novi i Rožaje, koje su izabrane po sljedećem kriterijumima: **regija kojoj pripadaju** (sjever: Pljevlja, Rožaje; centralna regija: Nikšić; jug: Herceg Novi); **opština gdje većinu stanovništva čine pripadnici manjna na nivou Crne Gore** (Rožaje) i **opština u kojoj lokalna samouprava pripada opoziciji** (Herceg Novi)

Aktivnosti projekta podijeljene su u nekoliko faza: ispitivanje potreba građana i nivoa zadovoljenosti na lokalnom nivou; izrada pravne analize zakona o lokalnoj samoupravi i pojedinačnim statutima odnosnih opština, priprema zaključaka i preporuka za unapređenje komunikacije između lokalnih samouprava i građana; predstavljanje dobijenih rezultata istraživanja u lokalnim samoupravama kao i edukacija građana o pravima kojima raspolažu na osnovu Zakona o lokalnoj upravi.

Ciljne grupe projekta su: građani odnosnih lokalnih samouprava, predstavnici lokalnih samouprava, lokalne nevladine organizacije, političke partije i članovi lokalnih administrativnih službi.

Projekatom “Monitoring rada lokalnih samouprava” su uspješno identifikovani problemi i nedostaci u komunikaciji između građana i lokalnih samouprava Pljevlja, Nikšić, Herceg Novi i Rožaje. Rezultati istraživanja su objedinjeni i predstavljeni građanima na organizovanim javnim forumima, kao i predstavnicima lokalnih samouprava putem sastanaka. Preko 500 građana je prisustvovalo javnim forumima u opštinama Rožaje, Pljevlja, Herceg Novi i Nikšić na kojima su građani edukovani o pravima koja im pripadaju po Zakonu o lokalnoj upravi i kojima mogu unaprijediti komunikaciju sa predstavnicima lokalnih samouprava. Istovremeno, u cilju podizanja nivoa informisanosti građanaj o mogućnostima učestvovanja u procesu donošenja odluka na lokalnom nivou, u okviru projekta je podijeljeno 2000 brošura sa osnovnim odredbama Zakona o lokalnoj samoupravi koje se direktno odnose na ta prava.

U završnoj fazi projekta, pripremljena je publikacija koja objedinjuje cjelokupna istraživanja i sadrži zaključke i preporuke za unapređenje rada lokalnih samouprava.

Projekat se realizuje pod pokroviteljstvom Olof Palme centra iz Švedske.

Projekat KORUPCIJA U OBRAZOVANJU

Centar za monitoring CEMI je u saradnji sa Centrom za građansko obrazovanje započeo realizaciju projekta "Borba protiv korupcije u obrazovanju", a pod pokroviteljstvom Njemačke Vlade, odnosno njemačkog Pakta za stabilnost.

Visok nivou korupcije u obrazovanju neizbježno prouzrokuje širenje te pojave i u ostale društvene sfere. Prema posljednjim istraživanjima javnog mnjenja sprovedenim u Crnoj Gori, primjetan je trend povećanja korupcije, koja je najizraženija u visoko-obrazovnim ustanovama, odnosno na fakultetima.

Projekat "Borba protiv korupcije u obrazovanju" je trajao 11 mjeseci u okviru kojeg su realizovane sljedeće aktivnosti: istraživanje javnog mnjenja kojim je obuhvaćeno 1.300 studenata, univerzitetskih profesora i zaposlenih u administraciji na fakultetima, održavanje treninga za jačanje kapaciteta studentskih organizacija u borbi protiv korupcije, edukacija srednjoškolaca i nastavnika o korupciji, analiza postojećih studentskih dokumenata i izrada preporuka za njihovo unapređenje, konferencija i štampanje publikacije sa podacima i prijedlozima rješenja za uspješnu borbu protiv korupcije u obrazovanju.

Paralelno je vođena snažna informativna i medijska kampanja koja je imala za cilj da informiše i motiviše građane da se bore protiv korupcije u obrazovanju.

Projekat
ISTRAŽIVANJE JAVNOG MNJENJA O NATO SAVEZU

Centar za monitoring CEMI je, u okviru programa euroatlanske integracije realizovao projekat koji je imao za cilj utvrđivanje stavova javnog javnog mnjenja o NATO savezu.

Istraživanje je vršeno CATI metodom (Computer Assisted Telephone Interviewing) i to u svim crnogoskim opštinama na uzorku od 1 300 građana. Pored ove metode, CEMI je u okviru istraživanja koristio metodu fokus grupe i dubinskih intervjuja. Rezultati istraživanja su pokazali nivo informisanosti građana o NATO savezu, kao i njihove percepcije i stavove vezane za tu alijansu.

Sredstva za realizaciju projekta obezbjedila je Američka ambasada u Podgorici.

**Projekat
GRADANSKO NADGLEDANJE
PREDSJEDNIČKIH I LOKALNIH IZBORA IZBORA 2008.**

Centar za monitoring - CEMI je, u skladu sa dugogodišnjom praksom praćenja izbora u Crnoj Gori, organizovao građansko nadgledanje predsjedničkih i lokalnih izbora u Tivtu i Herceg Novom koji se održavaju na današnji dan, pod pokroviteljstvom Švajcarske ambasade, a u saradnji sa Strategic marketingom.

S ciljem adekvatnog nadgledanja izbornog dana, CEMI je akreditovao ukupno 422 posmatrača, koji su raspoređeni na biračkim mjestima širom Crne Gore. Od tog broja, 67 posmatrača je raspoređeno na svim biračkim mjestima u Tivtu i Herceg Novom, dok će ostali posmatrači pokrivati biračka mjesta obuhvaćena stratifikovanim uzorkom.

Kada su u pitanju predsjednički izbori, CEMI je u saradnji sa Strategic marketingom, izradio uzorak koji je obezbijedio brzu i pouzdanu procjenu rezultata. Stratifikovanim uzorkom su obuhvaćena 243 biračka mjesta, što čini oko 21.3% od broja ukupnih. Na osnovu rezultata pristiglih sa biračkih mjesta iz naseg uzorka, CEMI je izvršio projekciju izlaznosti birača i rezultata glasanja predsjedničkih izbora.

Kao i na prethodnim izborima, podatke o izlaznosti birača CEMI je prikupljao u više termina u toku izbornog dana. Prve rezultate CEMI je objavio 20 minuta nakon zatvaranja biračkih mjesta. Najveću novinu u odnosu na prethodne godine posmatranja izbora i projekcije rezultata, predstavlja način predstavljanja podataka o izlaznosti kao i same procjene konačnih rezultata. Naime, rezultati su prezentovani u realnom vremenu na web adresi organizacije uz ažuriranje na svakih 3 minuta. Posjetioci sajta su mogli da prate rezultate na nivou Crne Gore, ali i po regionima u realom vremenu tokom cijelog izbornog dana.

Projekat

ZASTUPLJENOST MANJINA U IZBORNOM PROCESU

Centar za monitoring je u okviru programa Izbori realizovao projekat "Zastupljenost manjina u izbornom procesu – Lokalni izbori i Tivtu i Herceg Novom i izbori za Predsjednika Crne Gore". Taj projekat je imao za cilj unapređenje položaja manjinskih naroda u izbornom procesu, na lokalnom i nacionalnom nivou u Crnoj Gori.

CEMI je ovim projektom nastojao da podrži ravnopravno pozicioniranje manjina u crnogorskom političkom životu. Kao posljedica uočenih anomalija u višegodišnjem iskustvu kontinuiranog nagledanja izbornih procesa u Crnoj Gori, CEMI je inicirao usvajanje niza zakona i pripremio brojne izvještaje koje tretiraju pitanja izborne problematike. Poseban akcenat u svojim aktivnostima CEMI posvećuje predstavljenosti manjinskih zajednica, što se odražava kroz izrade studija i modela za unapređenje njihove političke reprezentacije. U ovom projektu CEMI se fokusirao na učešće manjina u izbornom procesu na predsjedničkim i lokalnim izborima u Herceg Novom i Tivtu.

Projekat se metodološki sastojao iz četiri cjeline: 1) direktan kontakt sa zainteresovanim stranama, 2) analiza programa kandidata za Predsjednika Crne Gore i političkih partija na lokalnim izborima, kao i praćenje sadržaja iskazanih u predizornoj kampanji (analiza sadržaja programa, medija monitoring štampanih medija), 3) analiza stepena uključenosti manjinskih naroda u organima izbora (terensko istraživanje tokom izbornog dana) i 4) izrada izvještaja.

Projekat se realizuje pod pokroviteljstvom Fondacije Institut za otvoreno društvo – Predstavništvo u Crnoj Gori.

**ZASTUPLJENOST MANJINA U IZBORNOM PROCESU
IZBORI 2008.**

Povodom Predsjedničkih izbora i izbora na lokalnom nivou u Tivtu i Herceg Novom održanim 6. aprila 2008. godine, Centar za monitoring CEMI je realizovao aktivnosti monitoringa zastupljenosti manjina u izbornom procesu. Ovo su ujedno i prve aktivnosti ove vrste u Crnoj Gori, a iste su realizovane u okviru projekta "Zastupljenost manjina u izbornom procesu – Lokalni izbori u Tivtu i Herceg Novom i izbori za Predsjednika Crne Gore", koji je podržan od strane Fondacije Institut za otvoreno društvo – Predstavništvo Crne Gore.

Publikacija obuhvata analizu pravnog okvira čime je posvećena pažnja zakonskoj i političkoj reprezentaciji manjina u Crnoj Gori, kao i monitoring učešća manjina u izbornom procesu na izborima za Predsjednika Crne Gore i na Lokalnim izborima u Tivtu i Herceg Novom koji uključuje direktan kontakt sa predstavnicima manjinskih naroda i političkih partija kao i monitoring medija, odnosno posvećenost Predsjedničkih kandidata manjinskim narodima kroz programe predstavljene u predizbornim kampanjama istih.

Izveštajem o zastupljenosti manjina u izbornom procesu, predstavljeni su rezultati do kojih je CEMI došao putem monitoringa, zajedno sa zaključcima i preporukama za unapređenje postojećeg stanja zastupljenosti manjina u političkom životu Crne Gore.

FINANSIJSKI IZVJEŠTAJ 2008.

Projekat	Godina realizacije	Donator	Total
Monitoring rada lokalnih samouprava	2008	Olof Plame International Centre	31,521.48 €
Finansiranje političkih partija Advancing the electoral compaing finance system in Montenegro	2008	Fondacija Institut za otvoreno društvo – Predstavništvo u Crnoj Gori	7,590.00 €
Borba protiv korupcije u obrazovanju	2008	Njemačka ambasada u Crnoj Gori	45,000.00 €
Monitoring Predsjedničkih izbora	2008	Švajcarska ambasada u Srbiji	4,500.00 €
Improving transparency and political responsibility in the area of political party financing in Montenegro	2008	Fondacija Institut za otvoreno društvo – Predstavništvo u Crnoj Gori	11,613.46 €
Monitoring suđenja	2008	OSCE	24,000.00 €
Zastupljenost manjina u izbornom procesu	2008	Fondacija Institut za otvoreno društvo – Predstavništvo u Crnoj Gori	9,234.00 €
Istraživanje javnog mnjenja o NATO savezu	2008	Američka ambasada u Podgorici	7,918.00 €
TOTAL IN €			141,376.94€
Edukacija javnih službenika o konfliktu interesa	2008	The Balkan Trust for Democracy	25000,00\$